

RIISTA- JA KALATALOUDEN TUTKIMUSLAITOKSEN TULOKSELLISUUSRAPORTOINTI

Tarkastuksen kohteena oli Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tuloksellisuusraportointi. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on maa- ja metsätalousministeriön alainen tilivirasto. Tarkastuksen tarkoituksena oli selvittää, antaako Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tuloksellisuusraportointi oikean ja riittävän kuvan laitoksen toiminnasta ja sen onnistumisesta. Tarkastuksessa arvioitiin tulostavoiteasettelua, sen luonnetta ja kattavuutta sekä tuloksellisuusraportoinnin luotettavuutta ja riittävyttä. Tarkastuksessa käsiteltiin myös sitä, miten maa- ja metsätalousministeriö on mm. hallinnonalakertomuksessaan raportoinut Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toiminnasta.

Ministeriön Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle asettamat tulostavoitteet olivat varsin konkreettisia ja niitä oli lukumääräisesti varsin paljon. Ne eivät kuitenkaan kattaneet laitoksen koko toimintaa. Tavoitteet olivat luonteeltaan pääosin toimintaa ja sen kehittämistä kuvaavia. Varsinaisia koko laitokselle tai tulosityksiköille kohdistettuja tuottavuus-, taloudellisuus- tai vaikuttavuustavoitteita ei ollut asetettu. Talousarviossa esitetyt alustavat tulostavoitteet olivat yleisempiä kuin varsinaiset tulostavoitteet ja niitä oli myös lukumääräisesti huomattavasti vähemmän. Ne eivät kaikilta osin olleet sisällöltään yhteneviä ministeriön asettamien lopullisten tulostavoitteiden kanssa.

Missään suunnitelmassa tai tavoiteasiakirjassa ei esitetty yksittäisten tavoitteiden, toiminnan painoalueiden tai tutkimushankkeiden kustannustietoja. Näin ollen asetettujen tavoitteiden ja niiden saavuttamiseksi osoitettujen määrärahojen välisestä yhteydestä ei voi muodostaa käsitystä. Tällä on luonnollisesti omat heijastusvaikutuksensa myös raportointiin.

Käytännössä kaikki ministeriön asettamat tulostavoitteet saavutettiin ja niiden saavuttamisesta myös raportointiin mi-

nisteriöön. Kaikki laitoksen toimintasuunnitelmissa itselleen asettamat tavoitteet eivät asiakirjojen mukaan toteutuneet kuitenkaan aivan niin hyvin kuin ministeriön asettamat tavoitteet. Talousarviossa esitettyjen alustavien tulostavoitteiden toteutumisesta ei raportoitu erikseen.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulosyksiköiden julkaisut sisälsivät konkreettista tietoa yksittäisten tutkimusten tuloksista, niiden onnistumisesta ja myös kustannuksista. Näissä julkaisuissa oli tietoa myös sellaisista tutkimushankkeista, joita ei mainittu yksiköiden toimintasuunnitelmissa.

Tarkastuksen perusteella on todettu, että raportointia voi pitää suurelta osin kattavana ja yhtenevänä tavoitteisiin nähden. Puutteita on lähinnä siinä, että laitoksen ja ministeriön toimintakertomuksen perusteella ei ole helppo muodostaa käsitystä toiminnan onnistumisen asteesta. Raportointi on – paljolti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen luonteesta johtuen – pitkälti toimintaa ja asetettuja tavoitteita kuvaavaa. Kustannusten varsin karkea kohdentaminen ja puutteellinen kytkeminen toiminnan tuloksiin heikentävät toiminnan eri painoalueista ja painoalueissa tapahtuneista muutoksista saatavaa käsitystä.

Tarkastuksessa on myös perehdytty eri tahojen yhteistyönä laadittuihin uusiutuvien luonnonvarojen kestäväen käytön yleismittareihin. Mittareiden käytöstä ei vielä ole kovin paljon kokemuksia, mutta tarkastuksen perusteella voi todeta, että niiden avulla on mahdollista saada kala-, riista- ja porotalouden kokonaistuloksellisuudesta parempi kokonaiskäsitys kuin pelkästään Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tuloksellisuusraportoinnin perusteella.

Kansainvälisen Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen arviointiryhmän kritiikki ja kehittämissuhteet tukivat sitä tarkastuksessa esiin tullutta havaintoa, että vuosittaiset tulostavoitteet ja –raportointi eivät pelkästään riitä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tapaisen sektoritutkimuslaitoksen toiminnan ohjaukseen ja arviointiin. Toimintaa on suunniteltava ja arvioitava myös pidemmällä aikavälillä.

Valtiovarainministeriön teettämä selvitys ministeriöiden tulosoheutusotteesta tuki tarkastuksessa esiin tulleita havaintoja. Esimerkiksi toiminnan onnistumisen asteesta tar-

vitaan enemmän paitsi ulkoista myös hallinnon sisäistä informaatiota.

Monien tässäkin tarkastuksessa todettujen ongelmien voidaan katsoa aiheutuvan tulosohjauksen puutteellisesta määrittelystä ja kevyestä säädöspohjasta suhteessa muihin ohjauskäytäntöihin. Tulosohtaus on tullut säädösohjauksen, toiminta- ja taloussuunnittelun sekä talousarviomenettelyn rinnalle, eikä ole vielä kukaan kovin hyvin niveltynyt perinteisiin ohjaus- ja johtamiskäytäntöihin.